

norden

Nordisk InnovationsCenter

Nordic Network NTP – Healthy Choices

Ragnheiður Héðinsdóttir, Samtök iðnaðarins

Guðrún Ólafsdóttir, Háskóli Íslands /Sýni

Gunnþórunn Einarsdóttir, Matís

Guðrún Adólfsdóttir, Rannsóknarþjónustan Syni

Reynsla af skólamáltíðum á Norðurlöndum

Málþing: Kröfur til skólamáltíða 23.11.2010

- Skipulag verkefnisins
- Framkvæmd
 - Almennt
 - Sérstaklega á Íslandi
- Niðurstöður og tillögur

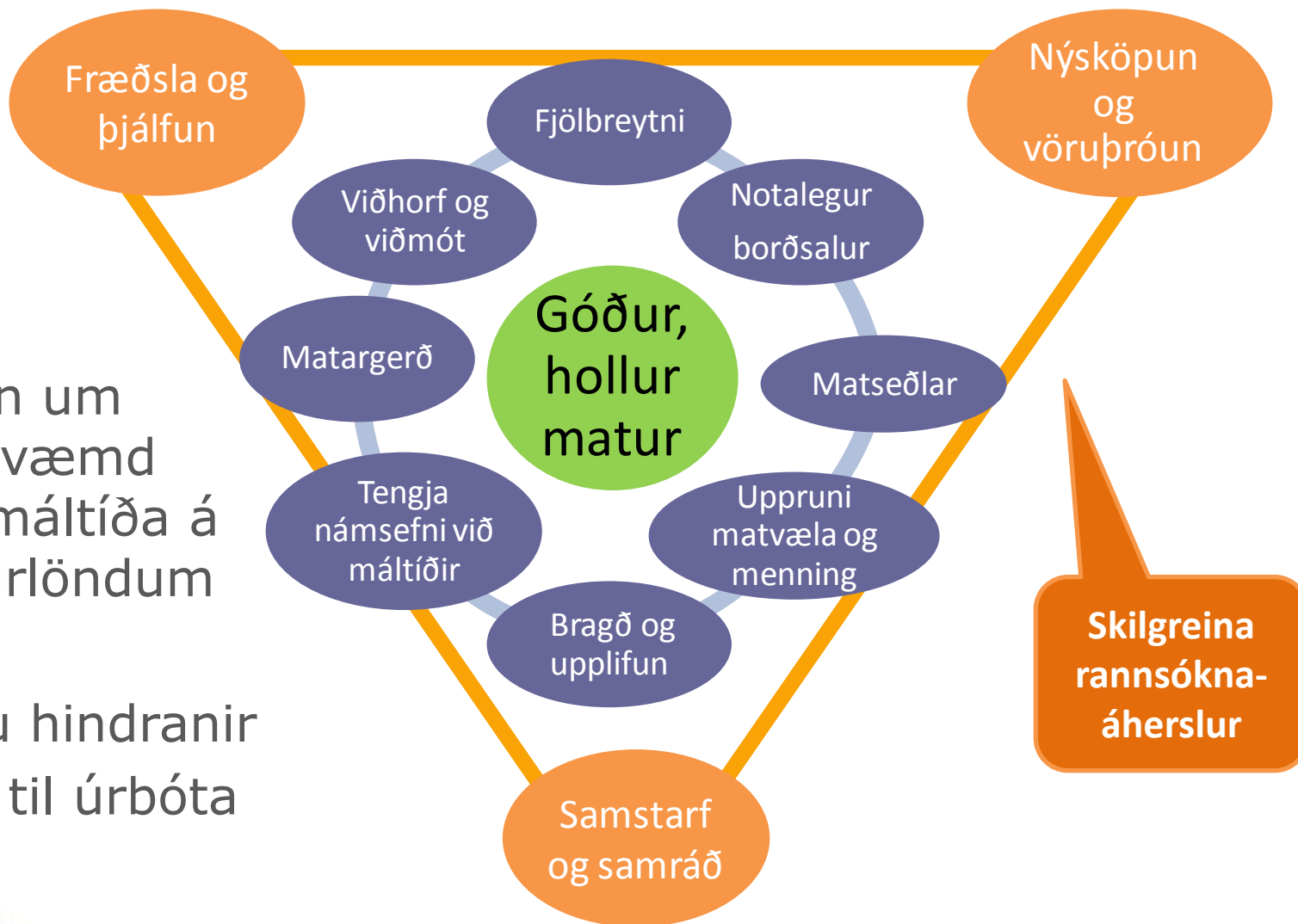
- Styrkt af norrænu nýsköpunarmiðstöðinni, NICE sem hluti af stærri áætlun sem fjallar um hollari valkosti fyrir börn og ungt fólk
- Þátttakendur frá öllum Norðurlöndunum
 - Þróunarvettvangar
 - Iðnaður
 - Rannsóknastofnanir/háskólar
 - Menntastofnanir/þjónustufyrirtæki
- Íslenskir þátttakendur
 - Samtök iðnaðarins (verkefnisstjóri)
 - Rannsóknarþjónustan Sýni (fræðsla og þjálfun) /HÍ
 - Matís (rannsóknastofnun)

- Víðtækt samstarfsnet
 - Fyrirtækjasamtök og meðlimir þeirra
 - Iðnaður
 - Ferðaþjónusta
 - Veitingaþjónusta
 - Verslun
 - Neytendur
 - Rannsóknir/fræðsla/ráðgjöf
 - Stjórnvöld
 - Ráðuneyti
 - Stofnanir
 - Rannís
 - Sveitarfélög
 - Starfsmenn ábyrgir fyrir skólamáltíðum
 - Starfsmenn skólamötuneyta
 - Önnur Healthy Choices verkefni
 - Nordic YoungHealth – Kjersti Lillebø
 - Nordic monitoring system – Sisse Fagt

Skipulag verkefnisins

- Yfirsýn um framkvæmd skólamáltíða á Norðurlöndum
- Helstu hindranir
- Leiðir til úrbóta

– Finnland

- Ókeypis hádegisverður fyrir öll börn frá 6-18 ára
 - Skólum í sjálfsvald sett hvort boðið er upp á bita milli mála og mega taka gjald fyrir

– Svíþjóð

- Ókeypis hádegisverður fyrir grunnskólabörn en mega taka gjald fyrir máltíðir í framhaldsskólum
 - Um 30 sveitarfélög (af 290) taka gjald

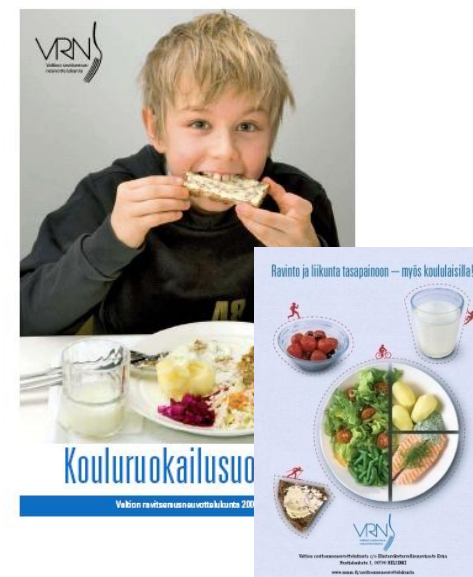
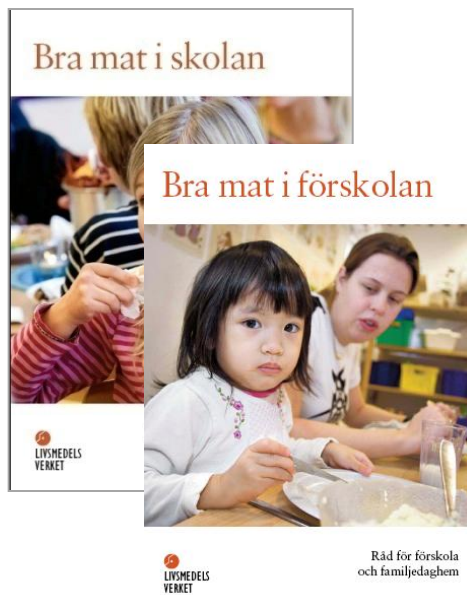
– Ísland

- Foreldrar greiða fyrir máltíðir
 - Verð mismunandi eftir sveitarfélögum

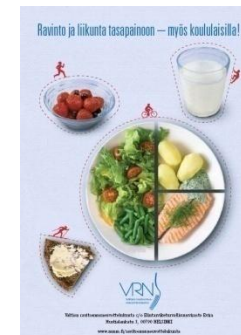
– Danmörk og Noregur

- Nesti algengast
- Máltíðir greiddar af notendum ef í boði

- Lög um skólamáltíðir
- Ríki og sveitarfélög eru ábyrg
- Leiðbeiningar frá stjórnvöldum og lýðheilsuyfirvöldum
 - Hvetja til heilusamlegra matarvenja barna og ungmenna

- ✓ Leiðbeiningar um hvers konar mat á að hafa svo máltíðir verði fjölbreyttar og næringarríkar í samræmi við næringarráðleggingar
- ✓ Næringarinnihald hádegisverðar og millibita fyrir mismunandi skólastig
- ✓ Ráð um val fæðutegunda og samsetningu matseðla
 - ✓ Samsetning máltíðar (grænmeti, brauð, fita, Kartöflur/pasta/hrísgrjón, kjöt/fiskur, drykkir)
 - ✓ Ekki hafa sætindi á boðstólum í skólanum
- ✓ Ráð um fjölda og lengd matmálstíma
- ✓ Aðstaða / Sjá til þess að matsalir séu notalegir og viðmót starfsfólks vingjarnlegt
- ✓ Ráð um öryggi og hreinlæti

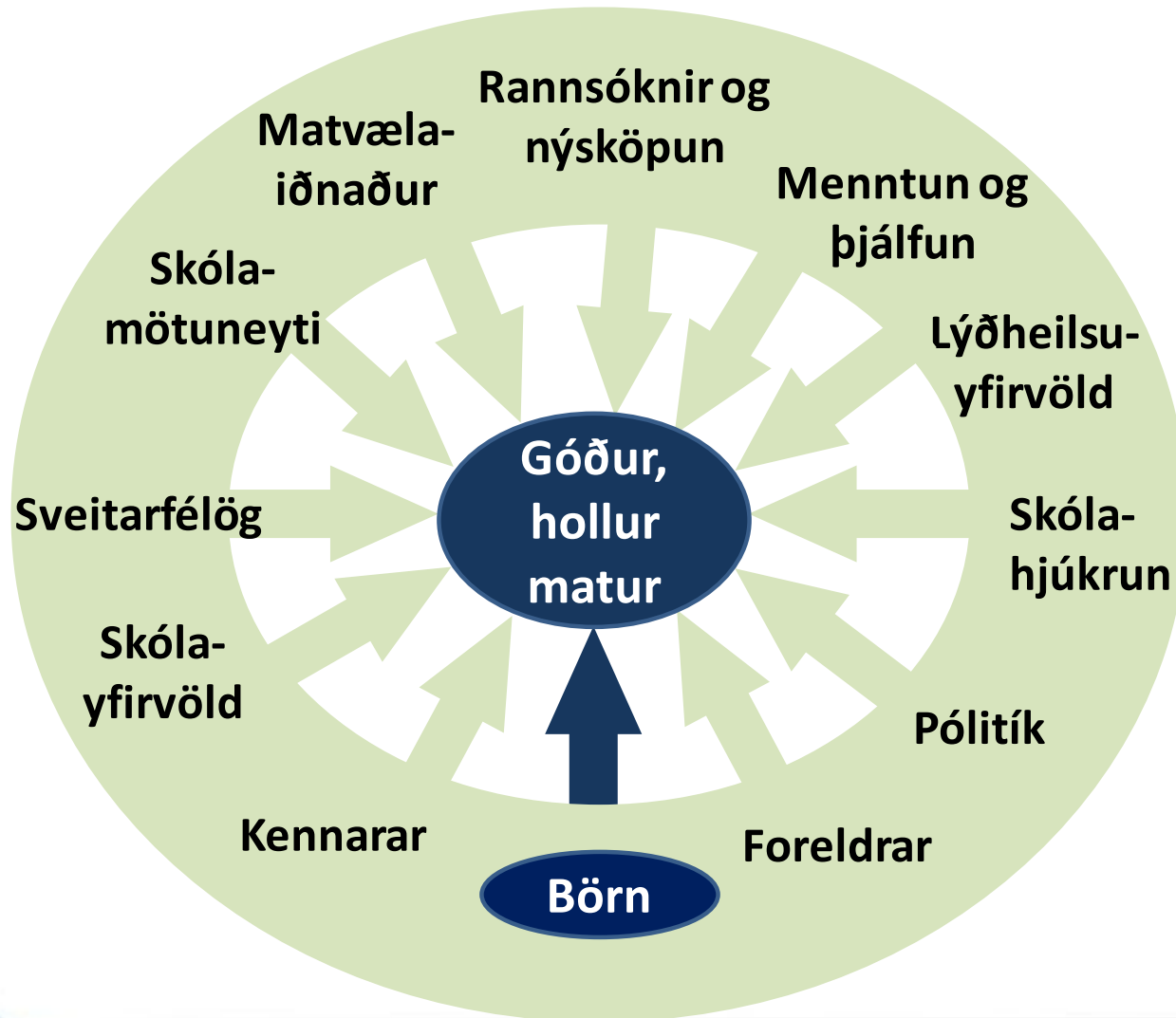

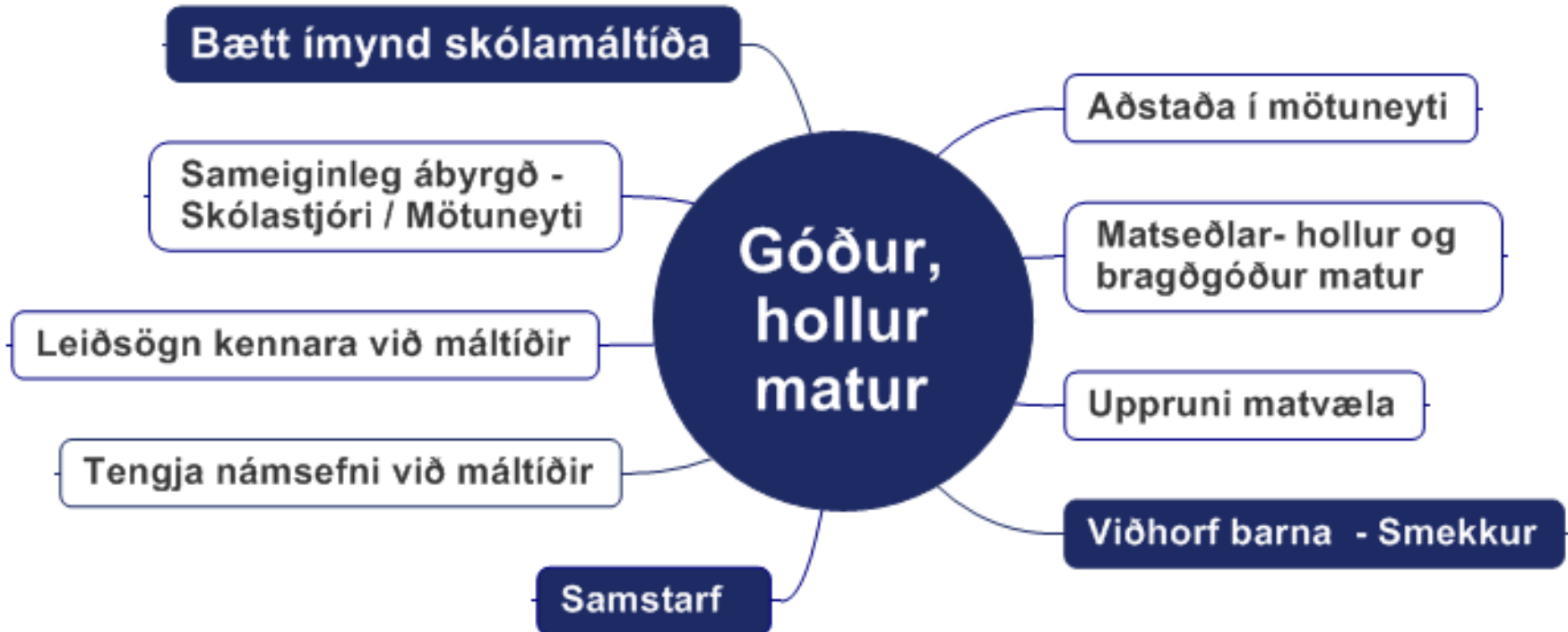
- ✓ Leiðbeiningar til staðar og í notkun

- ✓ Hindranir
 - ✓ Börnin borða ekki það sem er í boði
 - ✓ Þekking á matvælum af skornum skammti (meðal starfsfólks mötuneyta, skólastjórnenda, foreldra, starfsfólks sveitarfélaga)
 - ✓ Hvernig á að breyta ráðleggingum í hollar og góðar máltíðir?
 - ✓ Misskilningur á því hvað er talið hollt
 - ✓ Áróður gegn unnum matvælum – vanþekking á vörubrúun
 - ✓ Takmarkað fjármagn – niðurskurður
 - ✓ Útboð stjórnast fremur af verði og pólitískum ákvörðunum en gæðum (næringarinnihaldi)
 - ✓ Skóalmáltíðir njóta ekki virðingar (samábyrgð)

- Börnin borða ekki það sem er í boði í skólanum
 - Líkar ekki maturinn
 - Fara út í sjoppu í staðinn
 - *Svíþjóð* - 12% barna sleppa matnum á hverjum degi (*Skolmatens Vänner, 2008*)
 - *Finnland* – only 35 % barna á aldrinum 13-16 ára borða alla hluta máltíðarinnar (*Raulio o. fl. 2007*).
 - *Ísland* – Aðeins 40% barna á aldrinum 13-16 ára borða í skólamötuneytinu (*Lýðheilsustöð 2010*)
 - *Noregur* – Börnin sem þurfa mest á því að halda eru ekki áskrifendur að ávöxtum og grænmeti
 - *Danmörk* – Sum börn henda nestinu sínu og kaupa skyndibita í staðinn. Þar sem boðið er upp á máltíðir í skólanum er þátttaka lítil. (*EVIUS skýrsla, DK*)

Sameiginleg ábyrgð Samráð og samstarf

- Allir leggja sig fram um að gera sitt besta
- Alltaf má gera betur
- Aukin virðing fyrir skólamáltíðum
- Lykillinn er samstarf
 - Við útboð
 - Við vörupróun
 - Innan skólans
 - Milli fagsviða
 - Hafa foreldra með í ráðum
 - Taka tillit til sjónarmiða barnanna
 - Börnin eru hinn eiginlegi viðskiptavinur

Hollur og bragðgóður matur fyrir börn

- Hvernig á að breyta næringarráðleggingum í bragðgóðar og fjölbreyttar máltíðir?
- Hvernig á að nýta þekkingu ólíkra fagsviða til að þróa uppskriftir og vörur sem henta börnum og eru á viðráðanlegu verði?
- Hvernig á að velja milli afurða sem eru í boði?
- Samstarf er svarið

Hollur matur fyrir börn er fjárfesting til framtíðar